

peta sladke groze.» (Soba št. 12.) Za svojo osebo bi take izraze popolnoma lahko pogrešal in bi mi bil mož vsestransko jasen.

Istotako greši pisatelj tuintam tudi v plastiki značajev, kadar se preveč odtuji tistemu pripovedovanju iz zapečka. Dočim prične slikati v širokih plasteh, se mu naenkrat prično urivati premišljevanja, ki značaj zvodene. Pri ljudeh, ki jih opisuje sam, je to brezdvomno zelo opasno; poleg tega pa zahtevajo enake vrste lirična razmišljanja organizma, ki ga je prežl pisatelj z neko notranjo dušo. Dogodki, ki nam jih razpreda on, pa učinkujejo toliko bolj, čim elementarnejše so podani. Meni so se zazdela ta mesta kakor žlahtne mladike, ki se še niso prijele. Nekaj sličnega je ž njegovimi dijalogi. Če berete Levstikovega «Krpana», izvirajo pogovori iz dejanja ter krepko rišejo značaj. Pri Zorcu pa se včasih vpletajo v pogovor tuje osebe, ki slikajo moža že vnaprej ter slabijo poslušavcu domišljijo.

Svojo tehniko bo moral še v marsičem izpopolniti. Tako je n. pr. pustil nekaj povesti nekončanih. Res je, da je taka tehnika brez konca mogoča, toda le tam, kjer stoji značaj pred nami od vseh plati osvetljen in se konča kako važno poglavje v njegovem življenju, da bralca ne zanima nadaljevanje. Drugi način sem nešteto videl pri Čehovu, ki konča svojo povest tam, kjer se prične novo poglavje popolnoma slično prvemu. Vsakdo čuti, da se bo to življenje neprestano ponavljalo in konca zato ni niti treba, ker leži tragika ali komika baš v ponavljanju. Kakor hitro pa človeka zanima pot junakova tudi naprej, je tehnika pogrešena. Nekaj podobnega sem čutil v povesti «Mana», kjer moram reči, da bi me nadaljevanje morda še bolj zanimalo ter bi pisatelju samemu dopustilo silnejši razmah. Nasprotno pa je povest «Za doto» primer, kjer je pričujoči konec upravičen.

Vsi ti nedostatki pa mi knjige ne kaze in prepričan sem, da bo vsakdo, kdor vzame knjigo v roke, spoznal ljubezen in pisateljevo resnost. Ti dve sta mi porok, da se v prihodnji knjigi izlušči jedro pristnega pripovedovanja, ki ga je pisatelj že sedaj v dovoljni meri pokazal.

J. —k.

Pesme Vojislava I. Ilića mladeg. Beograd. Izdanje knjižare Gece Kona. 1920. Cena 7 din.

Vsaka kaplja krvavega potu na poti njegovega življenja se je pretvorila v rožnato melodijo, v zvočno pesem in iz posameznih pesmi so narasli cikli in zbirke, ki jih je pesnik sedaj — sintetično motreč na svoje mladosti dejanje in nehanje — zaokrožil v obširno knjigo «Pesmi».

Žalost diha iz vseh teh stihov. Življenje mu je trgalo cvet za cvetom in moral se je zadovoljiti le s tolažbo, ki jo je našel v samem sebi, da je izpovedal svojo bol v kiticah, ob čijih zvočnosti se je ogreval in omamljal, čeprav vedoč, da je to njegova lastna bol.

Jad i patnje meni život pruža
A ja mu ih kao pesme vračam.

Spomnil sem se Heinejevih verzov:

Geblieden ist mir nun, was glutenwild
Ich einst gegossen hab' in weiche Reime.

Knjiga obsega štiri zbirke: Pesmi, Krvavi cvetovi, Novi krvavi cvetovi, Tujjinski biser.

«Pesmi» izražajo v različnih variacijah zgoraj navedeni osnovni ton od-povedi. Čitajo se kakor dnevnik, so spomin na prošlost, s trnjem bogato ob-darjeno, z ovenelim cvetjem nastlano. Trpko je to potovanje, pravi Ilić v ne-ki pesmi, edini cilj je še — grob. Ko bodo prišli prijatelji prvič na ta grob, ga bodo pokrili s solzami. Čez dve ali tri leta se me bodo spet spomnili, ali solz ne bo več. Še kesneje mi bodo pele ptice. V pozni davnini pa bo prišel morda mimo potnik, se ustavil in vzdihnil: «Tu leži človek!» — V tej pesmi je v tako preprosti dikciji povedano mnogo, mnogo. Vse je samo videz, prevara, od vsega ostane le še ime človek, ono ime, ki nas vse skupaj druži, pa najsi so naša pota še tako različno usmerjena. Iz bolesi je vzniklo to modrovanje, v bolesi in trpljenju se človek-posameznik dvigne nad svojo neznatnost in se oklene vseh, prav vseh — ljudi. In v tem spozna, da tudi oni trpe in skuša jih tolažiti. Pogovarja se s pastirjem, ki mu je njegova piščal najvernejši pri-jatelj, s ptico, ki v njej vidi samega sebe («ima i ljudi... koji tako, isto kao i ti, pevaju, pate i s pesmom umiru...»), tolaži druga, dasi je sam potreben opore, se ustavi ob grobarju, da pomodrujeta o življenju. Sledi cikel: Iz bol-ničkih časova, truden, bolesten, mračen. V «Želji» se romar spet ponovno vprašuje: zakaj je nebo tak daleč od človeških solz, boli in vzdihov?... Ah, trpljenju ni konca. Ne čakam več, da bi se vreme zvedrilo, dajte mi, bogovi, vsaj usodo svirača Orfeja! — Pa vseeno še žari večerna zvezda, nikdo ne more ugasniti svetlobe upanja. Zbirko završuje dolga nacionalistična pesnitev Nemcima od Save do Rajne in tvori lep prehod k drugemu delu knjige, h krvavim cvetom, ki nam pokličejo v spomin burno dobo balkanske vojne. Ilić je obhodil razna bojišča in pod groznimi vtisi, ki so se zasekali v njegovo mehko dušo, je ugasnila pesnikova osebna bol; v teh trpečih ljudeh, sobratih se je našel, tu je našel ono tolažbo, ki jo je zaman iskal, dokler je še jokal v samoljubni tugi. Zdaj je videl kaj vse več trpe drugi in edini odgovor na to trpenje je — molk. Te pesmi so posamezni, močni impresijonistični doživ-ljaji, prepojeni z dihom človečanstva, ki ga po navadi tako pogrešaš v takozvani vojni liriki. Toda z letom 1914. so za Srbijo zrastle še novi, usod-nejši krvavi cveti — doba svetovnega požara, ki ji je dal pesnik izraza v tretjem delu knjige. Temne slike iz časov črnožoltega besnenja: Dalmatinec umre kot «veleizdajica» z vzklikom «Strelajte! Živela Srbija!» Slede pesmi Dete i ranjenik, honved i sveštenik, San u cvéću (ki močno spominja na Rim-baudjevega Spavača v globeli), November 1914, Vojnikova smrt, Mati..., vsaka zase pretreljiva drama, kakršnih je svet doživljal nešteto, a je postal že gluha zanje, dokler niso postale v pesmih ovekovečene, vedno znova obu-jajoč v čitatelju strmenje.

Zadnji del knjige je antologija raznih tujih pesnikov, ki jih je prevajavec posebno vzljubil in so mu s tem postale njegova duševna last. Kar se tiče kako-vosti prevodov, jih nisem mogel primerjati z originali, vendar se čitajo gladko in so v tem oziru vredni dikcije ostalih pesnitev.

Zbirka je lep, zaključen umotvor in je bilo njeno izdanje prav umestno in upravičeno. Verna tovarišica bo ljudem, ki jim ni do sumaričnega računanja z življenjem, ampak se v tihih urah opajajo nad vonjem rož, ki so zrastle iz srčne krvi ob težkih trenotkih, ki jim vzroka nikdo ne ve. *Miran Jarc.*